

การพิจารณาคำซ้ำ

ในภาษาไทยและเขมร มีคำซึ่งเรียกว่า คำซ้ำ อยู่เป็นจำนวนมาก วิธีการซ้ำคำ เป็นลักษณะทางภาษาและไวยากรณ์แบบหนึ่งในภาษาทั้งสอง คำเป็นจำนวนมากมีรูปปรากฏ เป็นคำซ้ำอยู่โดยปกติ และบางคำก็อาจจะปรากฏได้ทั้งในรูปคำซ้ำและไม่ซ้ำ ในการพิจารณา ว่าคำใดเป็นคำซ้ำที่กำหนดเป็นข้อมูลของวิทยานิพนธ์นี้ ได้อาศัยเกณฑ์ในการปรากฏ 2 ประการ คือ รูปคำ และหน้าที่ของคำ

3.1 การพิจารณารูปคำซ้ำ

นางกาญจนา นาคสกุล ได้ศึกษาคำซ้ำในภาษาไทยและเขมร เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง "A Study of Cognate Words in Thai and Cambodian" ในหัวข้อ เรื่อง "Reduplications" โดยแบ่งคำซ้ำเป็น 4 ประเภท คือ คำซ้ำแบบซ้ำทั้งคำ (Repetitive Reduplication); ซ้ำแบบเปลี่ยนเสียงสระ (Chiming Reduplication) ซ้ำเพียงบางส่วน (Partial Reduplication) และซ้ำแบบคำประสม (Compound Reduplication) ซึ่งจะได้นำคำตัวอย่างมาให้เห็นลักษณะและตัวอย่างในหัวข้อต่อไปนี้

ก. ภาษาไทย

6.2 คำซ้ำในภาษาไทย¹

- 6.2.1 ซ้ำทั้งคำ คำทุกหมวดซ้ำได้ยกเว้นคำประเภท คำเชื่อม คำบุรพบท และคำลงท้าย เช่น

¹ ลำดับหมายเลขใช้ตามวิทยานิพนธ์ของ นางกาญจนา นาคสกุล

นาม	เค็กเค็ก	หนุ่มหนุ่ม
กริยา	กินกิน	เขียนเขียน
จำนวนนับ	รอยรอย	สิบสิบ
ลักษณะนาม	ชั้นชั้น	คนคน

ขอควรสังเกต คำซ้ำประเภทนี้ พยางค์หน้าของ คำซ้ำบางคำจะกร่อนได้ เช่น ริกริก เป็น ระริก หรือเสียงวรรณยุกต์อาจจะ เปลี่ยนบ้าง เช่น นารักนารัก ในบางกรณี คำซ้ำจะประกอบด้วยพยางค์ที่ซ้ำกัน 2 คู่ และทุกพยางค์มีพยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน เช่น หนูหนูบี บีบีเป๋เป๋

6.2.2 คำแบบเปลี่ยนเสียงสระ

การซ้ำชนิดนี้ ถ้าเป็นคำพยางค์เดียว พยัญชนะต้น และตัวสะกดจะซ้ำกัน เช่น อี๊ดอี๊ด แว่ววาว

ถ้าเป็นคำ 2 พยางค์ พยางค์ที่ 1 จะซ้ำทั้ง พยางค์ พยางค์ที่ 2 ซึ่งเป็นพยางค์ลงน้ำหนัก จะมีเสียงสระแตกต่างกัน เช่น ประสีประสา ปะเหลาะปะเหละ

6.2.3 คำบางส่วน

การซ้ำชนิดนี้ คำ 2 พยางค์บางคำมีคำที่ซ้ำซึ่ง จะซ้ำกับพยางค์ลงน้ำหนักแต่เพียงพยางค์เดียว ลักษณะที่ซ้ำนั้นมักจะซ้ำเสียง สระหรือเสียงสระกับตัวสะกด เช่น กระจุกกระจิว หลิว

ถ้าเป็นคำพยางค์เดียว ส่วนที่มาซ้ำจะซ้ำพยัญชนะ ต้นและสระ แต่ต่างพยัญชนะตัวสะกดและวรรณยุกต์ เช่น คับคั่ง บึกบึน

หรือส่วนที่มาซ้ำจะซ้ำพยัญชนะต้นแต่สระและ พยัญชนะตัวสะกดต่างกัน เช่น จักแจง พันพาง

7.6.2.4 การซ้ำแบบประสม

หมายถึงคำประสมพยางค์ที่มักจะประกอบด้วย
สระอย่างใด และมีเสียงซ้ำกันบางส่วน เช่น กระจงองแง กระจงองง่อย

ข. ภาษาเขมร

7.3 คำซ้ำในภาษาเขมร

7.3.1 ซ้ำทั้งคำ

ก. ซ้ำทั้งพยางค์ เช่น โตจโตจ (เล็กเล็ก)

แวงแวง (ยาวยาว)

ข. ซ้ำทั้งคำ เช่น รัยครรัย (ซ้ำซ้ำแต่ใช้
ความพยายามมาก) อ้อนเฑวี่ดอ้อนเฑวี่ด (เดินเขย่งปลายเท้า)

ค. ซ้ำกันมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป เช่น
โตจโตจโตจ (เล็กเล็กและจำนวนมาก) ปีมเปมเปมเปมเปมเปม (คล่าและ
คลานรอบ ๆ)

7.3.2 ซ้ำแบบเปลี่ยนเสียงสระ

ถ้าเป็นคำพยางค์เดียว พยัญชนะต้นและตัว
สะกดซ้ำกัน มีเสียงสระต่างกัน เช่น แกงโกง (แก่งทำ) โยนเยยน
(โยนยาน)

ถ้าเป็นคำ 2 พยางค์ พยางค์ที่ 1 จะซ้ำทั้งพยางค์
ส่วนพยางค์ที่สองพยัญชนะต้นและตัวสะกดซ้ำกัน เสียงสระแตกต่างกัน เช่น
ก้อนเฑวี่ดก้อนเฑวี่ด (ห้อยร่องแรง) ก้อมเป๊กก้อมปอก (เล็กไม่เท่ากันและ
เป็นจำนวนมาก)

7.3.3 ซ้ำบางส่วน

ก. คำ 2 พยางค์บางคำ พยางค์ที่ลงน้ำหนัก จะสัมผัสกับคำที่มาซ้ำซึ่งอาจจะปรากฏหน้าหรือหลังคำเดิมก็ได้ เช่น ระเบียบเรียบ (เป็นระเบียบ) สีสกรรลือส (น่าเกลียด หยาบคาย)

ข. คำซ้ำบางคำมีพยัญชนะต้นและสระซ้ำกัน แต่ต่างพยัญชนะตัวสะกด ถ้าเป็นคำ 2 พยางค์ พยางค์แรกจะซ้ำทั้งพยางค์ เช่น เปรี๊มิ เปรี๊ย (สวยงาม) ลือรวบ ลือรววม (รวมของเด็กหลายอย่าง เข้าด้วยกัน)

7.3.4 ซ้ำแบบประสม

หมายถึงคำที่มีลักษณะของรูปคำเป็นคำซ้ำ แต่ถ้า ดูความหมายของส่วนที่ประกอบกันเข้าเป็นคำซ้ำแล้ว ก็ จะเห็นว่ามีลักษณะเป็นคำ ประสม เช่น ผุสะหุสะ (รักษา / ความปวกคร่าว) "คืนดีกันหลังจากทะเลาะ" รแทรกเทาก (ขาด / รุ) "ขาดเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย"²

คำซ้ำที่นำมาเป็นข้อมูลของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ คือคำซ้ำประเภทเปลี่ยนเสียงสระและ ซ้ำบางส่วน³ (ดู 6.2.2, 6.2.3 และ 7.3.2, 7.3.3) ส่วนคำซ้ำ

²Karnchana Nacaskul, "A Study of Cognate Words in Thai and Cambodian" (unpublished Master's Thesis, University of London, 1962), pp. 101-108, 121-126.

³ยกเว้นการซ้ำแบบ 2 พยางค์ของข้อ 3.1.1.3 ในข้อซ้ำบางส่วน เพราะการ ซ้ำประเภทนี้มีข้อมูลน้อยมากจนไม่สามารถจะวิเคราะห์หาระบบรูปคำและเสียงของคำได้

อีก 2 ประเภท คือ ซ้ำทั้งคำและซ้ำแบบประสมไม่ศึกษาเพราะ การซ้ำทั้งคำนั้นเป็นการซ้ำ ไม่เปลี่ยนรูปและมีผู้ทำการวิจัยไว้อย่างละเอียด⁴ ส่วนคำซ้ำแบบประสมเป็นการซ้ำส่วนที่มีความสมบูรณ์ในตนเองทั้งทางด้านโครงสร้างคำและความหมายของคำ การศึกษาโครงสร้าง และความหมายของคำเป็นปัญหาใหญ่เกินขอบเขตการวิจัย ควรจะตั้งโครงการวิจัยเรื่องนี้ โดยเฉพาะ

3.2 การพิจารณาหน้าที่คำซ้ำ

แม้ว่าการเก็บข้อมูลนี้จะยึดแนวการแบ่งประเภทคำซ้ำตามแบบของ นาง กาญจนานาคสกุล⁵ แต่ก็ยังมีข้อแตกต่างจากเดิม โดยผู้วิจัยคำนึงถึงค่าน้ำหนักของคำด้วย

คำซ้ำซึ่งเป็นข้อมูลของวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นคำที่สามารถจะวิเคราะห์ได้เป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นส่วนที่มีความหมาย อีกส่วนหนึ่งเป็นส่วนที่ไม่มี ความหมาย ส่วนที่มีความหมาย จะมีความหมายประจำคำ⁶ เมื่อปรากฏกับคำอื่น ความหมายประจำคำนี้จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงบ้าง แม้วาคำอื่นที่มาประกอบนั้นจะไม่มี ความหมายก็ตาม ส่วนคำที่ไม่มี ความหมายนี้เป็นคำที่ไม่มี ความหมายประจำคำ⁷ เมื่อปรากฏตามล่ำพัง

⁴ สุจิตรา บุรมินเฒ่า, "คำซ้ำในภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2490) (อัคราเนนา)

⁵ Karnchana Nacaskul, loc. cit

⁶ ความหมายประจำคำ ใจพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 และ พจนานุกรมฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2512 เป็นหลัก

⁷ ไม่มี ความหมายประจำคำ คือ ไม่มี ความหมายปรากฏในพจนานุกรมฉบับดังกล่าว

ส่วนที่มีความหมายประจำคำจะเรียกว่า คำหลัก เป็นคำที่มีความหมายสมบูรณ์ และมีหน้าที่ตามหลักไวยากรณ์ ส่วนที่ไม่มีความหมายประจำคำจะเรียกว่า คำสร้อย คำสร้อยนี้จะต้องมีเสียงซ้ำส่วนหนึ่งส่วนใดหรือหลายส่วน ซ้ำกับส่วนของคำหลัก ตำแหน่งที่ปรากฏมีทั้งหน้าและหลังคำหลัก คำสร้อยนี้แม้จะไม่มี ความหมาย แต่ก็มีหน้าที่ตามหลักไวยากรณ์ เพราะมีตำแหน่งปรากฏกับคำหลักเสมอ เมื่อปรากฏกับคำหลัก จะทำให้ความหมายของคำหลักคงเดิม หรือเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็ได้ คำสร้อยนี้ยังรวมถึงคำอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งมีรูปพ้องกับคำที่เป็นส่วนประกอบของคำประสมด้วย ถ้าคำที่เป็นส่วนประกอบส่วนใดไม่ปรากฏความหมายที่ต้องการใน ที่นั้นจริง ๆ ก็จะถูกจัดไว้เป็นคำสร้อยได้เช่นเดียวกัน ลักษณะคำที่ประกอบด้วยคำตั้งกับคำสร้อยแบบนี้ ครูกาญจนา นาคสกุล เรียกว่า "คำเสริมประสม"

"คำเสริมประสมประกอบด้วยคำตั้งและส่วนขยายซึ่งมีความหมายไม่เหมือนกัน แต่เกี่ยวเนื่องกันโดยเฉพาะความความรู้สึกของผู้ใช้ภาษา หมายความว่า เมื่อผู้ใช้ภาษาเขียนหรือกล่าวคำใดคำหนึ่งออกมาแล้ว คำนั้นเองทำให้เขานึกถึงอีกคำหนึ่ง จึงจับเข้ามาต่อท้าย แม้ว่าคำที่เสริมเข้ามานี้จะมีความหมายเด่นชัดในตัวของมันเอง ความหมายนั้นก็มิได้แสดงออกมาเด่นชัด หน้าที่ของคำขยายพวกนี้จึงมีเพียงเพื่อเสริมความหมายของคำตั้งให้แน่นอน ไม่ให้มีการเข้าใจผิดพลาดเป็นอย่างอื่นเท่านั้นเอง ด้วยเหตุที่ส่วนขยายของคำเสริมประสมนี้มีความหมายเด่นชัดในตัวเอง และมีได้ซ้ำกับความหมายของคำตั้ง โครงสร้างของคำเสริมประสมจึงซ้ำกับโครงสร้างของคำประสม (compound words) โดยทั่ว ๆ ไป การที่จะพิจารณาว่าคำใดเป็นคำประสม คำใดเป็นคำเสริมประสม ก็ถือความหมายเป็นเกณฑ์ ถ้าปรากฏว่าความหมายทั้งของคำตั้งและคำขยายเป็นที่ต้องการในที่นั้น ก็จัดเป็นคำประสม ถ้าหากต้องการแต่เพียงความหมายเดียว ไม่สนใจความหมายของอีกส่วนหนึ่ง ก็จัดเป็นคำเสริมประสม ตัวอย่าง เช่น ถ้าพิจารณาคำคำว่า เงินทอง ถ้าหมายความถึงทรัพย์สินสมบัติ ก็เป็นคำประสม เพราะต้องการความหมายของ

ทั้งสองส่วนรวมกัน แต่ถาต้องการจะหมายถึงแต่เพียงเงิน (หรือ ทอง)
คำเดียว อีกคำหนึ่งเติมมาเพราะความเคยชินที่เห็นอยู่คู่กันเสมอ ก็นับว่าเป็น
คำเสริมประสม" ⁸

เมื่อคำสร้อยนี้ปรากฏกับคำหลักภาษาใดภาษาหนึ่งจะใช้เครื่องหมายสัญลักษณ์ประกาศ
ชี้คำใดคำสร้อย

ตัวอย่างคำหลักและคำสร้อยในภาษาไทย

- ก. แขน : คูชิ แขนฉั้นเป็อนหมค
 แขนแมน : คูชิ แขนแมนฉั้นเป็อนหมค
- ข. กระจิบ : เวลาอยู่ตอหน้าฉั้น อย่าพुकกระจิบ
 กระจิบกระซาย : เวลาอยู่ตอหน้าฉั้น อย่าพุกกระจิบกระซาย

ตัวอย่างคำหลักและคำสร้อยในภาษาเขมร

- ก. กุรอ : ชุยม กุรอ แมนแตน ๗
 กุร็ยกุรอ : ชุยม กุร็ยกุรอ แมนแตน ๗
 ฉั้นยากจนจริง ๗
- ข. จุรบอด : กุลิง จุรบอด สอมลอ การี เจีย มวย นิง บาย
 จуроโบกจอรบอด : กุลิง จуроโบกจอรบอด สอมลอ การี เจีย มวย
 นิง บาย
 แซกคลูกแกงกาทรกับข้าว

⁸กาญจนา นาคสกุล, "แบบการเสริมสร้อยในภาษาไทยและเขมร," อักษรสาร
(พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2515), หน้า 8.

ตัวอย่างคำหลักที่คงความหมายประจำคำ

ภาษาไทย

คำหลัก	: ลูก ถน	หมายความว่า "ไม่สุภาพเรียบร้อย"
คำสร้อย	: ลูก ดี	ไม่มีความหมายประจำคำ
คำซ้ำ	: <u>ลูกดี</u> ลูก ถน	หมายความว่า "ไม่สุภาพเรียบร้อย"

ภาษาเขมร

คำหลัก	: ក្រូច បើក	หมายความว่า "กระหน้คกระหน้ค"
คำสร้อย	: ក្រូច เสียน	ไม่มีความหมายประจำคำ
คำซ้ำ	: ក្រូច บើค <u>ក្រូច</u> เสียน	หมายความว่า "กระหน้คกระหน้ค"

ตัวอย่างคำหลักที่เปลี่ยนแปลงความหมายประจำคำเมื่อมีคำสร้อยมาประกอบ แม้ว่าคำที่มาประกอบนั้นจะไม่มีหมายก้ตาม เช่น

ภาษาไทย

คำหลัก	: เหลือ	หมายความว่า "ยังไม่หมด"
คำสร้อย	: เพื่อ	ไม่มีความหมายประจำคำ
คำซ้ำ	: เหลือ <u>เพื่อ</u>	หมายความว่า "ยังไม่หมดและยังเหลืออีกเป็นจำนวนมาก"

ภาษาเขมร

คำหลัก	: បឹង	หมายความว่า "บึง"
คำสร้อย	: ប៉ว	ไม่มีความหมายประจำคำ
คำซ้ำ	: បឹង <u>ប៉ว</u>	หมายความว่า "บึงเล็ก ๆ"

เมื่อคำหลักกับคำสร้อยประกอบขึ้นเป็นคำซ้ำ คำหลักและคำซ้ำอาจจะทำหน้าที่ทางไวยากรณ์อย่างเดียวกันหรือต่างกันได้⁹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁹ดูเพิ่มเติมบทที่ 11 และ 12